

Utsatte grupper – forskningsetiske utfordringer i praksis

Anette Brunovskis, Fafo AIS

Utgangspunkt

Bakgrunn:

- Jobbet med migrasjon, prostitusjon og menneskehandel
- Kvalitative intervjuer
- Norge og Balkan

Punkt 22 i retningslinjene til NESH

Utsatte og svakstilte personer og grupper, vil ikke alltid være rustet til å beskytte sine interesser overfor forskere. Forskere kan dermed ikke ta for gitt at vanlige prosedyrer for informasjon og samtykke sikrer individenes selvbestemmelse, eller beskytter dem mot urimelige belastninger.

.

Elementer i utvalgte definisjoner

National health research ethics council Sør-Afrika:
(...) *vulnerable groups made up of individuals who are particularly in need of protection from research-related harm and exploitation.*» Draft 2011, p. 3

Lancaster University: “*vulnerability is generally held to refer to those individuals or groups who, due to age, ill-health, infirmity, minority status or their otherwise disempowered position in society may be open to exploitation (whether physical, emotional or psychological).*”

Elementer i utvalgte definisjoner (forts.)

Bilger & van Liempt (2009):

«(...) vulnerable individuals in general are people who lack the ability to make personal life choices, to make personal decisions, to maintain independence and to self-determine. Vulnerable people will include the impoverished, disenfranchised, and/or those subject to discrimination, intolerance and/or stigma.»

Forskjellige aspekter ved utsatthet

Samtykkekompetanse

Individuell utsatthet

Kollektiv/gruppebasert utsatthet

Kontekstuell utsatthet

Forskerens ansvar for den individuelle informanten

Risiko, ubehag, krenkelse?

Retningslinjene pkt 7: «Informantene bør få tilbud om å bearbeide problemer som eventuelt er oppstått som følge av deltagelse i prosjektet.»

I praksis – også problemer som kommer frem i forbindelse med intervjuet uten å være oppstått som følge av deltagelse.

Forskerens ansvar for den individuelle informanten/respondenten (forts.)

Være forberedt på at det kan oppstå behov for oppfølging, etablere kontakter på forhånd.

Ikke alltid lett å få til – noen ganger er nettopp mangelen på et støtteapparat en stor del av det som utgjør utsattheten (f.eks. irregulære migranter i Norge, ofre for menneskehandel i prostitusjon i Beograd)

Forskeren, utsatthet og den bredere konteksten

Er det grupper man ikke bør forske på?

Kan forskningen bidra til økt utsatthet?

Mikrofonstativ og overidentifisering?

Den utsattes egen agenda?